

hihető, hogy a tanulóban is lelkesedést fog kelteni, különösen azért, mert nincs benne előtérben a kritikai elem, a minden áron kritizálni akarás. Megértetni az írókat és törekvéseiket: ez fő intenciója s ezért is dicséretet és elismerést érdemel.

CSENGERI JÁNOS.

Gaal Mózes: Hún és magyar mondák. Gyulay László rajzaival. Budapest (Franklin). 1900. 224. l. Ára 2 kor. 50 fill.

Szerencsés, ügyes gondolat volt Gaal Mózesétől, a kinek élénk, kedves tollát és nevelői tapintatát nem egy ifjúsági könyv dicséri, összegyűjteni a hún és magyar ősmondákat és az ifjúság épülésére, lelki gyönyörűségére koszorúba kötni. Kedves könyve lesz ez kivált a középiskola első osztályába járó tanulónak, a ki éppen ezeken a mondákon tanul meg legjobban érdeklődni a mult iránt. E tekintetben a mondának, kivált a nemzeti mondának a nevelésben és tanításban még magánál a pragmatikus történelemnél is fontosabb szerepe van. Igaz, hogy e mondák jó részét Arany János remek költői alkotásaiban bírjuk, de egy-kettő (Rege a csodaszarvasról, Keveháza) kivételével, nem adhatjuk e fokon a gyermek kezébe. Olvasókönyveink is fölveszik e mondákat, de vagy nem teljesen, nem összefüggően, vagy nem kifogástalan nyelvezettel adják. Ismétlem tehát, hogy igen szerencsés gondolat volt e mondáknak ilyen kedves, tetszetős alakban való összegyűjtése. E feladatra Gaal Mózesnél alig is van hivatottabb. Nemes írói tulajdonságai, különösen szép, tiszta nyelve s költői lendülete kiváló mértékben kvalifikálják ily feladat sikeres megoldására. Voltaképp nem is prózában írta ő le ezeket a mondákat, hanem elejétől végig zengzetes magyar rhythmusban, a költői előadás minden ékességével: csak a sorok egyenletes megszaggatása és a rím hiányzik ahhoz, hogy valóságos verses költemény legyen belőle. Gyulai Gonosz Mostohája adta meg a példát az ilyen szép, rhythmikus mesélésre, de míg az teljesen egyenletes rhythmusával igazi egyforma sorú verssé alakul, addig Gaal Mózes változtatja szép prózája rhythmusát, úgy, hogy a gyermek észre sem veszi, csak élvezi a dallamos mesét. Íme: «Erdő minden fáján kósza esti széltől tánczra perdül íme a gyöngye levélke, megrezzen a bokrok hajladozó ága, édesebben dalol erdő csalogánya, csintalanul cseveg a kanyargó csermely» . . . «Soha erdő fája ilyet még nem látott, ilyen vadászatról, szüzek rablásáról erdő kis patakja ingyen sem álmodott».

Helyes dolog, hogy e krónikás regékben a szerző a régi magyar nyelvnek nem egy szép szavát, kifejezését felhasználta, közbe szőtte. Csakhogy jó lett volna némely szót, kifejezést a lap alatt egy-egy kis

jegyzetben megmagyarázni, pl. az ilyeneket : holott (= a hol), alítom (= vélem), sárarany (= sárga arany), ingyenakarat (= önkéntes akarat), turulszemű jós stb. Vagy pedig egy kis szójegyzéket kellett volna csatolni a könyv végére.

Emelik a szép mondák hatását Gyulay László rajzai, melyekkel a könyv gazdagon el van látva. Ajánlom figyelmébe e folyóirat minden olvasójának, az iskola minden barátjának.

CSENGERI JÁNOS.

Madzsar Gusztáv: A stilisztika tanításáról. Módszeres beszámoló.

Megjelent a makói m. kir. áll. főgymn. 1898/99. évi értesítőjében. (13—211.)

Már a nevezett főgymnasium 1897/98-iki értesítőjében megjelent két módszeres beszámoló ismertetésénél * jeleztem a tanítás menete ily módon való közzétételének helyes irányát. Az anyag feldolgozása, a cél-tudatos irány így nemcsak ugyanazon tanártestület kebelében hat buzdítólag, de a nyilvánosság elé jutva, követendő például is szolgál.

E módszeres beszámoló folytatása a múlt évben közölt és a III. osztály tananyagát felölelő tanításnak ; ez utóbbinak célja is más, ehhez képest más az anyag elrendezése is. Évzáró jelentés volt ; így az egész évi tananyag feldolgozásáról ad világos és élénk képet, alkalmat szolgáltat arra, hogy tanításának teljzs menetéből okuljunk ; viszont, hogy a hibákat is megjelöljük, ha az anyag feldolgozásában a tanítás sikerét gátló körülményekre akadtunk.

A magyar nyelv és irodalom VI. osztályú anyagának megválasztása, az anyag cél tudatos feldolgozása sok körültekintést igényel. A tanítás anyaga összetett : ott van elsőben Toldi, majd egyéb költői és prózai olvasmányok következnek, ezekkel kapcsolatban a stílus és a verselés szabályai és mindezek alapján az írásbeli dolgozatok. Hogyan oszszuk be az anyagot ? Értekező mindenekelőtt különválasztotta az olvasmányok és az elmélet anyagát ; az első időszakban tárgyalta Toldit, a másodikban ismertette a stílust és a harmadikban a verstanal és a közéletbeli fogalmazványokkal foglalkozott. E felosztás szerzőt sem elégítette ki, mert tapasztalatai alapján az elméletet ezentúl a harmadik időszakra hagyja (l. 17. o.) és a két első időszakban magát az anyagot gyűjti.

Aligha éri el a kitűzött és remélt célét akár ezen felosztással is. Toldi külön tárgyalandó, annyi tény ; ezt azonban nem kell úgy értelmez-

* L. folyóiratunk múlt évi (VIII.) folyamában 310. és k. l.